ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 25ης Σεπτεμβρίου 2001 [1]

1. Στα πλαίσια της παρούσας υποθέσεως, το Oberster Gerichtshof (αυστριακό ανώτατο δικαστήριο) ερωτά αν προσκρούει στο κοινοτικό δίκαιο εθνική κανονιστική ρύθμιση περί κοινωνικής ασφαλίσεως, βάσει της οποίας οι περίοδοι που δαπανήθηκαν για την ανατροφή των τέκνων σε κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (στο εξής: ΕΟΧ) ή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας λογίζονται ως εξομοιούμενες περίοδοι για τους σκοπούς της συνταξιοδοτήσεως αποκλειστικά αν i) οι εν λόγω περίοδοι διανύθηκαν μετά την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας ΕΟΧ την 1η Ιανουαρίου 1994 και ii) η μητέρα δικαιούνταν, δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, χρηματικών παροχών λόγω μητρότητας ή επιδομάτων λόγω μητρότητας.

2. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ως άνω ερώτημα, το οποίο θέτει το βασικό ζήτημα του ratione temporis πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου μετά την προσχώρηση κράτους μέλους, επιβάλλεται η εξέταση του ζητήματος αν οι επίδικες εθνικές διατάξεις αντίκεινται προς τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 94, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 [2] και στις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

Οι επίδικες νομοθετικές διατάξεις

Οι κοινοτικές διατάξεις

3. Το άρθρο 1 του κανονισμού 1408/71 ορίζει, όσον αφορά την παρούσα υπόθεση, ότι:

«Για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού:

2 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς καθώς και στα μέλη των οικογενειών τους που διανύονται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), ο οποίος τροποποιήθηκε επανειλημμένα στη συνέχεια. Η πλέον πρόσφατη κωδικοποιημένη εκδοχή του ως άνω κανονισμού απαντά με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, για τροποποίηση και αναπροσαρμογή του κανονισμού 1408/71 και του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1).

α) ως "μισθωτός" και "μη μισθωτός" νοείται, αντίστοιχα, κάθε πρόσωπο:

i) το οποία είναι ασφαλισμένο δυνάμει υποχρεωτικής ή προαιρετικής συνεχίσεως της ασφαλίσεως κατά ενός ή περισσοτέρων κινδύνων που αντιστοιχούν στους κλάδους συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως που εφαρμόζεται στους μισθωτούς ή μη μισθωτούς·

[...]

ιη) ως "περίοδοι ασφαλίσεως" νοούνται οι περίοδοι εισφορών, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας, που καθορίζονται ή αναγνωρίζονται ως περίοδοι ασφαλίσεως από την νομοθεσία, υπό την οποία πραγματοποιήθηκαν ή θεωρούνται ότι πραγματοποιήθηκαν, καθώς και κάθε εξομοιούμενη προς αυτές περίοδος, κατά το μέτρο που αναγνωρίζεται από τη νομοθεσία αυτή ως ισοδύναμη προς περίοδο ασφαλίσεως·

ιθ) ως "περίοδοι απασχολήσεως" ή "περίοδοι μη μισθωτής δραστηριότητας" νοούνται οι περίοδοι που καθορίζονται ή αναγνωρίζονται ως τέτοιες από τη νομοθεσία υπό την οποία πραγματοποιήθηκαν, καθώς και κάθε εξομοιούμενη προς αυτές περίοδος, κατά το μέτρο που αναγνωρίζονται από τη νομοθεσία αυτή ως ισοδύναμες προς τις περιόδους απασχολήσεως ή προς τις περιόδους μη μισθωτής δραστηριότητας·

ιθα) ο όρος "περίοδοι διαμονής" προσδιορίζει τις περιόδους που καθορίζονται ή αναγνωρίζονται ως τέτοιες από τη νομοθεσία υπό την οποία πραγματοποιήθηκαν ή θεωρούνται ότι πραγματοποιήθηκαν».

4. Το άρθρο 2 τιτλοφορείται «Προσωπικό πεδίο εφαρμογής». Το άρθρο 2, παράγραφος 1, ορίζει:

«Ο παρών κανονισμός ισχυει για μισθωτούς ή μη μισθωτούς που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη ή απάτριδες ή πρόσφυγες που κατοικούν στο έδαφος ενός κράτους μέλους, καθώς και για τα μέλη της οικογένειάς τους και για τους επιζώντες αυτών.»

5. Το άρθρο 4 τιτλοφορείται «Καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής». Το άρθρο 4, παράγραφος 1, ορίζει, στο μέτρο που ενδιαφέρει εν προκειμένω, ότι:

«1. Ο παρών κανονισμός ισχύει για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν τους ακόλουθους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως:

α) παροχές ασθενείας και μητρότητας·

[...]

η) οικογενειακές παροχές.»

6. Το άρθρο 13, τιτλοφορούμενο «Γενικοί κανόνες», είναι το πρώτο άρθρο του τιτλοφορούμενου «Προσδιορισμός της εφαρμοστέας νομοθεσίας» τίτλου ΙΙ του κανονισμού 1408/71.

7. Το άρθρο 13, παράγραφος 1, ορίζει:

«Υπό την επιφύλαξη του άρθρου 14γ, τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο παρών κανονισμός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνο κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τίτλου.»

8. Το άρθρο 14γ περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες εφαρμοζομένους επί των προσώπων που ασκούν ταυτόχρονα μισθωτή και μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος διαφορετικών κρατών μελών, κανόνες οι οποίοι δεν ασκούν επιρροή στην παρούσα υπόθεση.

9. Το άρθρο 13, παράγραφος 2, προβλέπει σειρά κανόνων για τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας σε ειδικές περιστάσεις νομοθεσίας. Διευκρινίζεται ότι οι ως άνω κανόνες εφαρμόζονται υπό την επιφύλαξη των άρθρων 14 έως 17, τα οποία απαρτίζουν το υπολειπόμενο μέρος του τίτλου ΙΙ, διατάξεις που περιέχουν διάφορους ειδικούς κανόνες, κανένας από τους οποίους δεν τυγχάνει εφαρμογής στην παρούσα περίπτωση.

10. Το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', ορίζει:

«το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους αυτού, ακόμη και αν κατοικεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή αν η επιχείρηση ή ο εργοδότης που το απασχολεί έχει την έδρα της ή την κατοικία του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους».

11. Οι διατάξεις του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχεία β' έως ε', αφορούν αντίστοιχα τα πρόσωπα που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα, τα πρόσωπα που ασκούν την επαγγελματική δραστηριότητά τους επί πλοίου υπό σημαία κράτους μέλους, τους υπαλλήλους που καλούνται προς εκτέλεση στρατιωτικής θητείας ή πολιτικής υπηρεσίας. Το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο στ', το οποίο ενσωματώθηκε στον κανονισμό 1408/71 με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2195/91 [3], το οποίο άρχισε να ισχύει από τις 29 Ιουλίου 1991, προβλέπει ότι:

«το πρόσωπο στο οποίο η νομοθεσία κράτους μέλους παύει να έχει εφαρμογή, χωρίς η νομοθεσία άλλου κράτους μέλους να καταστεί εφαρμοστέα σύμφωνα με έναν από τους κανόνες που αναφέρονται στα προηγούμενα στοιχεία ή με μία από τις εξαιρέσεις ή ειδικούς κανόνες που αναφέρονται στα άρθρα 14 έως 17, υπόκειται στη νομοθεσία κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτής και μόνο της νομοθεσίας».

12. Το άρθρο 94 του κανονισμού, τιτλοφορούμενο «Μεταβατικές διατάξεις για τους μισθωτούς», ορίζει, στον βαθμό που ενδιαφέρει εν προκειμένω, ότι:

«1. Ο παρών κανονισμός δεν δημιουργεί κανένα δικαίωμα παροχών για περίοδο προγενέστερη [...] της ημερομηνίας εφαρμογής του στο έδαφος του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους ή σε τμήμα του εδάφους αυτού του κράτους [...]

2. Κάθε περίοδος ασφαλίσεως, καθώς και, κατά περίπτωση, κάθε περίοδος απασχολήσεως ή κατοικίας, η οποία πραγματοποιήθηκε υπό τη νομοθεσία κράτους μέλους προ [...] της ημερομηνίας εφαρμογής του παρόντος κανονισμού στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού [...] λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων που γεννώνται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού.

3. Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 1, δικαίωμα γεννάται δυνάμει του παρόντος κανονισμού ακόμη και αν αναφέρεται σε γεγονός προ [...] της ημερομηνίας εφαρμογής του στο έδαφος του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους [...]»

13. Η Δημοκρατία της Αυστρίας προσχώρησε στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες την 1η Ιανουαρίου 1995. Το άρθρο 2 της Πράξεως Προσχωρήσεως [4] ορίζει ότι, από της προσχωρήσεως, οι διατάξεις των ιδρυτικών Συνθηκών δεσμεύουν τα νέα κράτη μέλη και εφαρμόζονται εντός των κρατών αυτών υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπουν οι εν λόγω Συνθήκες και η Πράξη Προσχωρήσεως. Πάντως, ο κανονισμός 1408/71 κατέστη εφαρμοστέος στην Αυστρία την 1η Ιανουαρίου 1994 δυνάμει της Συμφωνίας ΕΟΧ [5]. Δεδομένου ότι τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης έλαβαν χώρα μεταξύ των ετών 1970 και 1975, οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ και του κανονισμού δεν ίσχυαν ως κοινοτικές πράξεις.

3 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 1991, για την τροποποίηση του κανονισμού 1408/71 και του κανονισμού 574/72 περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ L 206, σ. 2).

4 — ΕΕ 1994, C 241, σ. 21.

5 — ΕΕ 1994, L 1, σ. 3· βλ. ιδίως άρθρο 29, πρωτόκολλο 1 και παράρτημα VI.

Η εθνική νομοθεσία

14. Δυνάμει των διατάξεων του αυστριακού Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως, στο εξής: ASVG), τα αρμόδια για την παροχή συντάξεων ασφαλιστικά ιδρύματα οφείλουν, κατόπιν αιτήσεως του ασφαλισμένου, να καταρτίσουν τις ασφαλιστικές περιόδους που πρόκειται να ληφθούν υπόψη, σύμφωνα με την αυστριακή νομοθεσία, για τον υπολογισμό της συντάξεως γήρατος του ενδιαφερομένου [6]. Στην αλληλουχία αυτή, τα ασφαλιστικά ιδρύματα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις περιόδους κατά τη διάρκεια των οποίων κατεβλήθησαν εισφορές («περίοδοι εισφορών», «Beitragszeiten»), καθώς και οι λοιπές περίοδοι που λογίζονται, κατά τον νόμο, ως ασφαλιστικές περίοδοι για τις ανάγκες της χορηγήσεως συντάξεως γήρατος («εξομοιούμενες περίοδοι», «Ersatzzeiten»).

15. Το άρθρο 227a του ASVG περιλαμβάνει διατάξεις αφορώσες τις εξομοιούμενες περιόδους που έχουν δαπανηθεί για την ανατροφή τέκνων μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1955. Η ως άνω διάταξη έχει, στο μέτρο που ενδιαφέρει εν προκειμένω, ως εξής [7]:

«1. Όσον αφορά τους ασφαλισμένους [...] οι οποίοι [...] ανέθρεψαν όντως και κατά κύριο λόγο τα τέκνα τους [...], συνυπολογίζονται ως εξομοιούμενες περίοδοι οι διανυθείσες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1955 στον κλάδο ασφαλίσεως γήρατος εντός του οποίου συμπληρώθηκε η τελευταία περίοδος εισφορών ή, σε περίπτωση που δεν υφίσταται τοιαύτη, στον οποίο εμπίπτει η πρώτη επόμενη περίοδος εισφορών οι περίοδοι που διανύθηκαν για την ανατροφή τέκνων εντός της χώρας, συνολικής διάρκειας κατ' ανώτατο όρο 48 ημερολογιακών μηνών, υπολογιζομένων από τη γέννηση του τέκνου.

[...]

3. Σε περίπτωση γεννήσεως [...] και ετέρου τέκνου προτού παρέλθει η περίοδος των 48 ημερολογιακών μηνών, η περίοδος εκτείνεται μέχρι της γεννήσεως του ετέρου τέκνου [...]· εφόσον η ανατροφή του ετέρου τέκνου [...] τερματίζεται προ της παρελεύσεως της ως άνω περιόδου των 48 ημερολογιακών μηνών, οι επόμενοι ημερολογιακοί μήνες πρέπει να μετρώνται εκ νέου μέχρι τέλους. Η ανατροφή τέκνου εντός κράτους μέλους της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) πρέπει να εξομοιώνεται με την ανατροφή τέκνου στο εσωτερικό της χώρας αν υφίσταται ή υφίστατο δικαίωμα λήψεως χρηματικών παροχών λόγω μητρότητας υπέρ του τέκνου αυτού δυνάμει του παρόντος ή άλλου ομοσπονδιακού νόμου ή δικαίωμα λήψεως του Betriebshilfe (επιδόματος τέκνου υπέρ ορισμένων κατηγοριών προσώπων, ιδίως σε περίπτωση μητρότητας) δυνάμει του Betriebshilfegesetz, η δε περίοδος ανατροφής του τέκνου τοποθετείται στο μετά την έναρξη ισχύος της ως άνω συμφωνίας χρονικό διάστημα».

16. Όπως προκύπτει σαφώς από τη διατύπωση της ως άνω διατάξεως, η παράγρα-

6 — Πάντως, ο ασφαλισμένος δύναται να υποβάλει την αίτησή του το νωρίτερο δύο έτη πριν από τη συμπλήρωση του απαιτουμένου ορίου ηλικίας για τη συνταξιοδότησή του.

7 — Όπως δημοσιεύθηκε στο BGBl. 1997/47.

φος 3 αυτής εξαρτά την αναγνώριση των διανυθεισών εκτός Αυστρίας, αλλ' εντός του ΕΟΧ, περιόδων που δαπανήθηκαν για την ανατροφή τέκνων, από μία χρονική και μία ουσιαστική προϋπόθεση. Οι ως άνω περίοδοι λογίζονται ως εξομοιούμενες περίοδοι για τις ανάγκες του ASVG αποκλειστικά εφόσον i) συμπληρώθηκαν μετά την 1η Ιανουαρίου 1994 και ii) ο αιτών δικαιούνταν, για το τέκνο του, χρηματικές παροχές λόγος μητρότητας, δυνάμει του ASVG (ή άλλου αυστριακού ομοσπονδιακού νόμου) ή επιδόματα λόγω μητρότητας, δυνάμει του Betriebshilfegesetz.

Τα πραγματικά περιστατικά και το υποβληθέν ερώτημα

17. Τα πραγματικά περιστατικά, όπως εκτίθενται στη διάταξη περί παραπομπής, συνοψίζονται ως εξής.

18. Η αυστριακής ιθαγενείας L. Kauer, ενάγουσα της κύριας δίκης, γεννήθηκε το 1942. Είναι μητέρα τριών τέκνων γεννηθέντων το 1966, το 1967 και το 1969. Μετά το πέρας των σπουδών της, τον Ιούνιο του 1960, εργάστηκε στην Αυστρία από τον Ιούλιο του 1960 έως τον Αύγουστο του 1964. Τον Απρίλιο του 1970 μετακόμισε οικογενειακώς από την Αυστρία στο Βέλγιο. Ενόσω ζούσε στο Βέλγιο δεν εργαζόταν. Ως εκ τούτου, δεν κατέβαλλε εισφορές στον αρμόδιο βελγικό ασφαλιστική φορέα ούτε προφανώς σε οποιονδήποτε άλλο κλάδο του βελγικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως. Μετά την επάνοδό της στην Αυστρία, άρχισε να εργάζεται εκ νέου και διήνυσε περιόδους υποχρεωτικής ασφαλίσεως από τον Σεπτέμβριο του 1975.

19. Τον Απρίλιο του 1998 η ενάγουσα υπέβαλε στο εναγόμενο Pensionsversicherungsanstalt der Angestellten (ασφαλιστικό ίδρυμα αρμόδιο για την καταβολή συντάξεων στους υπαλλήλους) αίτημα περί προσδιορισμού των ασφαλιστικών περιόδων που θα λαμβάνονταν υπόψη για τις ανάγκες του υπολογισμού της συντάξεώς της. Με απόφαση της 6ης Απριλίου 1998, το εναγόμενο αναγνώρισε υπέρ της ενδιαφερομένης και για το χρονικό διάστημα μέχρι 1ης Απριλίου 1998 355 μήνες ασφαλίσεως. Επί του συνολικού αυτού αριθμού, το εναγόμενο αναγνώρισε 46 μήνες που αντιστοιχούσαν στην περίοδο μεταξύ Ιουλίου 1966, μήνα γεννήσεως του πρώτου τέκνου της ενάγουσας, και Απριλίου 1970, όταν η ενάγουσα μετακόμισε στο Βέλγιο, ως εξομοιούμενες λόγω της ανατροφής των τέκνων περιόδους, σύμφωνα με το άρθρο 227a του ASVG.

20. Η ενάγουσα αμφισβήτησε την ως άνω απόφαση ενώπιον των αυστριακών δικαστηρίων. Κατά την άποψή της, το εναγόμενο όφειλε να της αναγνωρίσει 82 μήνες ως εξομοιούμενες λόγω ανατροφής τέκνων περιόδους, δεδομένου ότι η περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας ανέθρεψε τα τέκνα της στο Βέλγιο έπρεπε να ληφθεί υπόψη ως εξομοιούμενη περίοδος. Ισχυρίζεται ότι η άρνηση του εναγομένου να αναγνωρίσει περίοδο που δαπανήθηκε για την ανατροφή των τέκνων στο εξωτερικό (στην περίπτωσή της 36 μήνες) παραβιάζει το αυστριακό συνταγματικό δίκαιο και το κοινοτικό δίκαιο.

21. Το εναγόμενο απέρριψε το αίτημα με την αιτιολογία ότι οι περίοδος ανατροφής τέκνων εντός του ΕΟΧ είναι εξομοιώσιμη με περίοδο ανατροφής των τέκνων στην Αυστρία μόνον αν η ως άνω περίοδος διανύθηκε μετά την 1η Ιανουαρίου 1994, ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της Συμφωνίας ΕΟΧ. Η ως άνω προϋπόθεση δεν πληρούταν εν προκειμένω, δεδομένου ότι η επίδικη περίοδος που δαπανήθηκε για την ανατροφή των τέκνων ανάγεται στο διάστημα μεταξύ 1970 και 1975. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το εναγόμενο βεβαίωσε ότι, όπως προέκυπτε από το άρθρο 2 της Πράξεως Προσχωρήσεως, οι κοινοτικές Συνθήκες και οι κοινοτικές πράξεις που εκδόθηκαν προ της προσχωρήσεως κατέστησαν υποχρεωτικές μετά την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Ιανουαρίου 1995. Εξάλλου, διευκρινίζει ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το κοινοτικό δίκαιο δεν εφαρμόζεται αναδρομικώς επί πραγματικών περιστατικών επελθόντων προς της προσχωρήσεως.

22. Αφού ηττήθη επί της ουσίας ενώπιον του Arbeits- und Sozialgericht Wien (δικαστήριο επιλύσεως εργατικών διαφορών και διαφορών κοινωνικής ασφαλίσεως) και ενώπιον του Oberlandesgericht Wien (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο), η ενάγουσα άσκησε, ενώπιον του Oberster Gerichtshof, αναίρεση κατά της αποφάσεως του Oberlandesgericht. Ενώπιον του ως άνω δικαστηρίου, ισχυρίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι η απόφαση του εναγομένου αντέκειτο προς τις διατάξεις του κανονισμού 1408/71. Εκτιμώντας ότι η υπόθεση της οποίας επελήφθη έθετε ζήτημα κοινοτικού δικαίου, το Oberster Gerichtshof ανέστειλε τη διαδικασία και αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 94, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και αναπροσαρμόστηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, που τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1249/92 του Συμβουλίου, της 30ής Απριλίου 1992, την έννοια ότι απαγορεύει εθνική ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία οι περίοδοι της ανατροφής τέκνων στο εσωτερικό της χώρας ισχύουν ως πλασματικός χρόνος ασφαλίσεως γήρατος, σε κράτος μέλος του ΕΟΧ (εν προκειμένω: στο Βέλγιο), εντούτοις, μόνον αν οι περίοδοι αυτοί διανύθηκαν μετά την έναρξη ισχύος της εν λόγω συμφωνίας (1.1.1994) και, επιπλέον, μόνον υπό την προϋπόθεση ότι για το τέκνο αυτό υπάρχει ή υπήρξε δικαίωμα για χρηματική παροχή λόγω του ασφαλιστικού γεγονότος της μητρότητας σύμφωνα με τον (αυστριακό) Allgemeines Sozialversicherungsgesetz ή άλλο (αυστριακό) ομοσπονδιακό νόμο ή δικαίωμα για επίδομα τέκνου προς τη μητέρα σύμφωνα με τον (αυστριακό) Betriebshilfegesetz;»

23. Με τη διάταξή του περί παραπομπής, το Oberster Gerichtshof διευκρινίζει ότι επιδιώκει την απάντηση ιδίως επί του ερωτήματος αν η ανατροφή των τέκνων πρέπει να θεωρείται ως «γεγονός» κατά την έννοια του άρθρου 94, παράγραφος 3, του κανονισμού 1408/71.

24. Η Αυστριακή και η Ισπανική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις, καθώς και γραπτές απαντήσεις επί ερωτήσεως του Δικαστηρίου. Κατά τη συζήτηση ακροατηρίου, η ενάγουσα, η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή υπέβαλαν προφορικώς παρατηρήσεις.

Οριοθέτηση των προβλημάτων

25. Όλα τα διάδικα μέρη εκτιμούν, με τις παρατηρήσεις τους, ότι το Oberster Gerichtshof επιδιώκει κατ' ουσίαν την έκδοση αποφάσεως επί του συμβιβαστού του άρθρου 227a του ASVG με το κοινοτικό δίκαιο. Υπό την έννοια αυτή, το Δικαστήριο οφείλει, σύμφωνα με τους διαδίκους, να εξετάσει δύο ερωτήματα. Πρώτον, αν το άρθρο 227a, παράγραφος 3, του ASVG αντίκειται είτε στο άρθρο 94 είτε σε άλλες διατάξεις του κανονισμού 1408/71 ή διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ στο μέτρο που περιορίζεται *χρονικώς* η αναγνώριση περιόδων ανατροφής τέκνου διανυθεισών σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ή του ΕΟΧ, ήτοι περιόδων μεταγενεστέρων της 1ης Ιανουαρίου 1994. Δεύτερον, αν το άρθρο 227a, παράγραφος 3, αντίκειται στον κανονισμό 1408/71 ή στις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ στον βαθμό που περιορίζεται *ουσιαστικώς* η αναγνώριση περιόδων δαπανηθεισών για την ανατροφή τέκνου λόγω της απαιτήσεως ο αιτών να δικαιούται χρηματικών παροχών δυνάμει του ASVG ή άλλων επιδομάτων μητρότητας βάσει του Betriebshilfegesetz

26. Επιβάλλεται η πρόταξη του πρώτου ερωτήματος, δεδομένου ότι είναι το μοναδικό που θέτει η διάταξη περί παραπομπής. Επιπλέον, αν δεν υφίσταται ασυμβίβαστο μεταξύ του κοινοτικού δικαίου και του χρονικού περιορισμού που είναι σύμφυτος με το άρθρο 227a του ASVG, τότε το αίτημα της ενάγουσας της κύριας δίκης μπορεί να απορριφθεί χωρίς να απαιτηθεί, στο πλαίσιο της παρούσας δίκης, το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του συμβιβαστού με το κοινοτικό δίκαιο ουσιαστικού περιορισμού όπως αυτός του άρθρου 227a του ASVG.

Ο χρονικός περιορισμός: Σύνοψη των επιχειρημάτων

27. Οι παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν εν προκειμένω και αφορούν τον χρονικό περιορισμό που είναι σύμφυτος με το άρθρο 227a, παράγραφος 3, του ASVG

άπτονται της συμβατότητάς του, πρώτον, με τον κανονισμό 1408/71 και, δεύτερον, με τα άρθρα 18 ΕΚ και 39 ΕΚ (παλαιά άρθρα 8 Α και 48 της Συνθήκης ΕΚ).

Παρατηρήσεις σχετικά με τον κανονισμό 1408/71

28. Η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή ισχυρίζονται ότι ο προβλεπόμενος στο άρθρο 227a, παράγραφος 3, του ASVG χρονικός περιορισμός συμβιβάζεται με το άρθρο 94, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού 1408/71 και ότι, συνακόλουθα, η ενάγουσα δεν απολαύει, δυνάμει του κανονισμού, του δικαιώματος αναγνωρίσεως, για τις ανάγκες της ασφαλίσεως γήρατος, της περιόδου που διήλθε στο Βέλγιο.

29. Κατά την Αυστριακή Κυβέρνηση, το ζήτημα της αναγνωρίσεως των διανυθεισών προ της 1ης Ιανουαρίου 1994 περιόδων ανατροφής τέκνων πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο του άρθρου 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71. Δυνάμει της διατάξεως αυτής, οι περίοδοι ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή κατοικίας λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφαλίσεως οσάκις οι εν λόγω περίοδοι «συπληρώθηκαν υπό τη νομοθεσία κράτους μέλους». Η Αυστριακή Κυβέρνηση εκτιμά ότι, όπως συνάγεται από τα ανωτέρω, το άρθρο 94, παράγραφος 2, απαιτεί από τα κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη μόνο τις περιόδους που συμπλήρωσαν μισθωτοί εργαζόμενοι σύμφωνα με τους προβλεπόμενους από την εθνική νομοθεσία όρους. Ισχυρίζεται ότι, εν προκειμένω, η περίοδος μεταξύ των ετών 1970 έως 1975, κατά τη διάρκεια της οποίας η ενάγουσα έζησε στο Βέλγιο, δεν συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις αναγνωρίσεώς της ως εξομοιουμένης με ασφαλιστική περίοδο, όπως προβλέπει η αυστριακή νομοθεσία. Εξ αυτού συνάγει ότι η ως άνω περίοδος δεν μπορεί, επομένως, να ληφθεί υπόψη για τις ανάγκες του υπολογισμού των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων της ενάγουσας.

30. Εξάλλου, η Αυστριακή Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η αφοσίωση στην ανατροφή ενός τέκνου δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «γεγονός» κατά την έννοια του άρθρου 94, παράγραφος 3, του κανονισμού 1408/71. Κατά την Αυστριακή Κυβέρνηση, ο όρος ανάγεται σε συμβάντα γενεσιουργά δικαιώματος για τη λήψη κοινωνικών παροχών, όπως το γεγονός ότι ένα πρόσωπο συμπληρώνει το όριο ηλικίας για συνταξιοδότηση, καθίσταται ανάπηρο ή είναι ετοιμοθάνατο· δεν περιλαμβάνει το σύνολο των διαφόρων στοιχείων — όπως τις περιόδους ανατροφής τέκνων — που μπορούν να ληφθούν υπόψη από κράτος μέλος στα πλαίσια της αποφάσεως ως προς το αν υφίσταται δικαίωμα για τη λήψη κοινωνικών παροχών και για τους σκοπούς του υπολογισμού τους.

31. Υπό το αυτό πνεύμα, η Αυστριακή Κυβέρνηση προσθέτει ότι η επίκληση εκ μέρους της ενάγουσας των διατάξεων του κανονισμού 1408/71 προκειμένου να της αναγνωριστούν, κατά το αυστριακό δίκαιο, περίοδοι ανατροφής τέκνων στο Βέλγιο αποκλείεται εν πάση περιπτώσει, δεδομένου ότι, κατά την παραμονή της στο Βέλγιο, η

ενάγουσα υπέκειτο στη βελγική νομοθεσία και όχι στην αυστριακή επί θεμάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του κανονισμού.

32. Η Επιτροπή υπογραμμίζει κατ' αρχάς ότι το άρθρο 94, παράγραφος 1, περιορίζει το ratione temporis πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, ορίζοντας ότι «[ο] παρών κανονισμός δεν δημιουργεί κανένα δικαίωμα παροχών για περίοδο προγενέστερη [...] της ημερομηνίας εφαρμογής του στο έδαφος του ενδαφερομένου κράτους μέλους». Εξ αυτού συνάγει ότι, ενώ το άρθρο 94, παράγραφος 1, σκοπεί στην προστασία των ήδη γεγεννημένων, δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, δικαιωμάτων, ένα μη γεγεννημένο δικαίωμα καθ' όμοιο τρόπο προ της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 1408/71 στην Αυστρία, την 1η Ιανουαρίου 1994, δεν γεννάται αναδρομικώς με νομικό θεμέλιο τον κανονισμό. Πάντως, προσθέτει ότι, προκειμένου να προσδιοριστεί υπό ποιες περιστάσεις και σε ποιο χρόνο «γεννήθηκε» ένα δικαίωμα, απαιτείται η αναγωγή στις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 94, παράγραφοι 2 και 3.

33. Η Επιτροπή παραπέμπει στους ορισμούς του άρθρου 1, στοιχεία ιη', ιθ' και ιθα', του κανονισμού 1408/71, προκειμένου να υποστηρίξει ότι μόνον οι περίοδοι που διανύθηκαν σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από την εθνική νομοθεσία επιταγές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 2. Ως προς το άρθρο 94, παράγραφος 3, η Επιτροπή εκτιμά ότι, σε αντίθεση με την άποψη της Αυστριακής Κυβερνήσεως, περίοδος ανατροφής τέκνων μπορεί να θεωρηθεί ως συνιστώσα «γεγονός» κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως. Πάντως, το προβλεπόμενο στο άρθρο 94, παράγραφος 3, ενδεχόμενο γενέσεως δικαιωμάτων λόγω γεγονότος επελθόντος προ της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού υφίσταται «υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 1» του άρθρου 94. Κατά την Επιτροπή, εξ αυτού έπεται ότι το άρθρο 94, παράγραφος 3, έχει εφαρμογή μόνο στην περίπτωση κατά την οποία γεγονός επελθόν προ της ημερομηνίας εφαρμογής του κανονισμού οδήγησε αφεαυτού στη γένεση δικαιώματος λήψεως κοινωνικών παροχών. Η προϋπόθεση αυτή δεν πληρούται στην προκειμένη περίπτωση, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει σαφώς από το άρθρο 227α του ASVG, η περίοδος που δαπάνησε η ενάγουσα για την ανατροφή των τέκνων της στο Βέλγιο δεν γεννά κανένα δικαίωμα λήψεως κοινωνικών παροχών.

34. Σε αντίθεση με την Αυστριακή Κυβέρνηση και την Επιτροπή, η Ισπανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι ο χρονικός περιορισμός του άρθρου 227α, παράγραφος 3, του ASVG, αντίκειται στον κανονισμό 1408/71. Κατά την άποψη της Ισπανικής Κυβερνήσεως, το ζήτημα της αναγνωρίσεως στην Αυστρία των περιόδων ανατροφής τέκνων δεν εμπίπτει στο άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71. Εκτιμά ότι δεν πρόκειται για την αναγνώριση οποιωνδήποτε συνεστημένων ή γεγεννημένων προ της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού δικαιωμάτων, δεδομένου ότι οι περίοδοι ανατροφής τέκνων συνιστούν απλώς συστατικά στοιχεία της διαδικασίας γενέσεως συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Αν αντιλαμβάνομαι ορθώς το εν λόγω επιχείρη-

μα, η Ισπανική Κυβέρνηση εκτιμά περαιτέρω ότι οι περίοδοι ανατροφής τέκνων πρέπει να λογίζονται ως συμβάν κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71 και ότι οι ως άνω περίοδοι πρέπει, συνακόλουθα, να λαμβάνονται υπόψη για τις ανάγκες του υπολογισμού των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, έστω και αν ανάγονται σε χρόνο προς της 1ης Ιανουαρίου 1994, ημερομηνίας ενάρξεως ισχύος του κανονισμού στην Αυστρία.

Παρατηρήσεις σχετικά με τα άρθρα 18 ΕΚ και 39 ΕΚ

35. Η Αυστριακή Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι, κατά τον χρόνο μετακομίσεως της ενάγουσας στο Βέλγιο, ήτοι το 1970, οι αφορώσες την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων διατάξεις της Συνθήκης δεν ετύγχαναν ακόμα εφαρμογής στην Αυστρία. Διευκρινίζει ότι, επομένως, η ενάγουσα, όταν μετακινήθηκε δεν είχε την ιδιότητα του διακινουμένου εργαζομένου ή του κοινοτικού πολίτη κατά την έννοια των άρθρων 39 ΕΚ και 18 ΕΚ. Η Αυστριακή Κυβέρνηση συνάγει εξ αυτού ότι η ενάγουσα δεν μπορεί να επικαλείται τα ως άνω άρθρα για την αμφισβήτηση των διατάξεων του ASVG σχετικά με την αναγνώριση των περιόδων ανατροφής τέκνων· κατά την Αυστριακή Κυβέρνηση, το ζήτημα αυτό πρέπει να εκτιμηθεί αποκλειστικά υπό το φως του άρθρου 94 του κανονισμού 1408/71.

36. Η Επιτροπή δέχεται ότι η ενάγουσα δεν μπορεί να επικαλείται το άρθρο 39 ΕΚ, δεδομένου ότι ουδέποτε άσκησε οικονομική δραστηριότητα στο Βέλγιο. Πάντως, σε απάντηση ερωτήσεως του Δικαστηρίου σχετικά με την επίπτωση, στα πλαίσια της παρούσας υποθέσεως, της αποφάσεως που εξέδωσε το Δικαστήριο στην υπόθεση Elsen [8], η Επιτροπή διευκρίνισε ότι η ενάγουσα μπορεί να επικαλείται το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών της Ενώσεως, όπως προβλέπει το άρθρο 18 ΕΚ, και ότι η άρνηση του Αυστριακού νομοθέτη να αναγνωρίσει ως εξομοιούμενες τις περιόδους ανατροφής τέκνων που διανύθηκαν προς της 1ης Ιανουαρίου 1994 εντός κράτους μέλους του ΕΟΧ ή της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, αντίκειται προς την εν λόγω διάταξη.

37. Στην αλληλουχία αυτή, η Επιτροπή απορρίπτει τον ισχυρισμό της Αυστριακής Κυβερνήσεω ότι οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία δεν έχουν ratione tempiris εφαρμογή επί των διανυθεισών προ της ενάρξεως ισχύος των ως άνω κανονισμών στην Αυστρία περιόδων που δαπανήθηκαν για την ανατροφή τέκνων. Κατά την Επιτροπή, το άρθρο 18 ΕΚ τυγχάνει εφαρμογής, ελλείψει μεταβατικών διατάξεων της Πράξεως Προσχωρήσεως, οσάκις εθνική αρχή, όπως εν προκειμένω το εναγόμενο της κύριας δίκης, προσδιορίζει και υπολογίζει τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα ενός προσώπου μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης ΕΚ στο εν λόγω κράτος μέλος. Επικαλούμενη τις αποφάσεις που εξέδωσε το Δικαστήριο επί των υποθέσεων Βουγιούκας [9] και Österreichischer Gewerkschaftsbund [10], η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η πράξη περί προσδιορισμού και υπολογι-

8 — Απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2000, C-135/99 (Συλλογή 2000, σ. I-10409).

9 — Απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 1995, C-443/93 (Συλλογή 1995, σ. I-4033).

10 — Απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 2000, C-195/98 (Συλλογή 2000, σ. I-10497).

σμού των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων θεμελιώνεται κατ' ανάγκη σε παρελθόντα περιστατικά. Εξ αυτού συνάγει ότι η εφαρμογή του άρθρου 18 ΕΚ επί της πράξεως αυτής δεν συνεπάγεται την αναγνώριση κοινοτικών δικαιωμάτων αναδρομικώς, έστω και αν ορισμένα πραγματικά περιστατικά που πρέπει να ληφθούν υπόψη — όπως οι περίοδοι ανατροφής τέκνων — έλαβαν χώρα προς της ενάρξεως ισχύος της Συνθήκης ΕΚ. Η εφαρμογή του άρθρου 18 ΕΚ στην αλληλουχία αυτή περιορίζεται στη διασφάλιση, επί του παρόντος, ότι τα διακινούμενα πρόσωπα δεν τυγχάνουν δυσμενούς μεταχειρίσεως.

38. Η Επιτροπή εκτιμά ότι, δυνάμει του άρθρου 18 ΕΚ, οι αυστριακές αρχές οφείλουν, συνεπώς, οσάκις πρόκειται να αποφασίσουν για την τυχόν αναγνώριση περιόδων ανατροφής τέκνων, να αποφεύγουν οποιαδήποτε διάκριση έναντι προσώπων που άσκησαν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία. Υπογραμμίζει ότι ο προβλεπόμενος στο άρθρο 227a, παράγραφος 3, του ASVG κανόνας οδηγεί σε δυσμενή διάκριση έναντι των ως άνω προσώπων στον βαθμό που αποκλείει περιόδους ανατροφής τέκνων που θα λαμβάνονταν υπόψη αν είχαν διανυθεί στην Αυστρία. Κατά την Επιτροπή, η δυσμενής αυτή διάκριση είναι αδικαιολόγητη. Εξ αυτού συνάγει ότι το άρθρο 227a, παράγραφος 3, αντίκειται στο κοινοτικό δίκαιο και εναπόκειται στις αυστριακές αρχές να λάβουν υπόψη τις περιόδους ανατροφής τέκνων που διανύθηκαν στο Βέλγιο από την ενάγουσα, ωσάν να επρόκειτο για διανυθείσες στην Αυστρία περιόδους.

Ο χρονικός περιορισμός: ερμηνεία

39. Ενόψει των πραγματικών στοιχείων και των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, για να δοθεί απάντηση στο Oberster Gerichtshof ικανή να του επιτρέψει να τάμει την εκκρεμή ενώπιόν του υπόθεση της κύριας δίκης είναι προφανώς αναγκαίο να προσδιοριστεί αν επιβάλλεται να θεωρηθεί ως αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο διάταξη του εθνικού δικαίου περιορίζουσα χρονικώς την αναγνώριση, για τις ανάγκες του υπολογισμού των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, ως περιόδων ανατροφής τέκνων εντός κράτους μέλους του ΕΟΧ ή της Ευρωπαϊκής Ενώσεως των περιόδων εκείνων που διανύθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1408/71 στο κράτος μέλος όπου επιδιώκεται η αναγνώριση. Με άλλα λόγια, ερωτάται αν κανόνας όπως αυτός του άρθρου 227a, παράγραφος 3, του ASVG αντίκειται στο κοινοτικό δίκαιο στον βαθμό που οι διανυθείσες στην Αυστρία προ της 1ης Ιανουαρίου 1994 περίοδοι ανατροφής τέκνων τυγχάνουν διαφορετικής μεταχειρίσεως σε σχέση με τις περιόδους που διανύθηκαν σε άλλα κράτη μέλη.

40. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο εν λόγω ερώτημα, προτείνω να εξεταστούν, κατ' αρχάς, οι συναφείς διατάξεις του κανονισμού 1408/71 και, ακολούθως, τα άρθρα 18 ΕΚ και 39 ΕΚ.

Ο κανονισμός 1408/71

41. Πρωτίστως, απαιτείται η επίλυση τριών προκαταρκτικών ζητημάτων.

42. Πρώτον, επιβάλλεται να διευκρινιστεί αν πρόσωπο ευρισκόμενο στην κατάσταση της ενάγουσας της κύριας δίκης εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

43. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού, οι διατάξεις του εφαρμόζονται επί των κοινοτικών υπηκόων που είναι μισθωτοί ή μη μισθωτοί εργαζόμενοι και υπόκεινται ή υπέκειντο στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, καθώς και επί των μελών των οικογενειών τους. Κατά το άρθρο 1, στοιχείο α', του κανονισμού και σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια των «μισθωτών ή μη μισθωτών εργαζομένων» καλύπτει κάθε πρόσωπο το οποίο, ασκώντας ή μη ασκώντας επαγγελματική δραστηριότητα, κατέχει την ιδιότητα του ασφαλισμένου βάσει της νομοθεσίας κοινωνικής ασφαλίσεως ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, και τούτο έστω και αν το εν λόγω πρόσωπο είναι ασφαλισμένο κατά ενός μόνο κινδύνου δυνάμει υποχρεωτικής ή προαιρετικής ασφαλίσεως στο πλαίσιο γενικού ή ειδικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως [11]. Όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, η ενάγουσα ήταν επί σειρά ετών ασφαλισμένη στην Αυστρία δυνάμει υποχρεωτικής ασφαλίσεως με σκοπό τη δυνατότητα λήψεως παροχών ασφαλίσεως γήρατος. Επομένως, δεν αμφισβητείται ότι η ενάγουσα εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ως μισθωτή εργαζομένη κατά την έννοια των άρθρων 1, στοιχείο α', και 2, παράγραφος 1.

44. Το γεγονός ότι, σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά που παραθέτει το αιτούν δικαστήριο, η ενάγουσα ουδέποτε άσκησε οικονομική δραστηριότητα στο Βέλγιο δεν αποκλείει την υπαγωγή της στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Γεγονός είναι ότι το Δικαστήριο έκρινε επανειλημμένα ότι οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ επί θεμάτων ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και οι εκδοθείσες σε εκτέλεση αυτών πράξεις, μεταξύ των οποίων ο κανονισμός 1408/71, δεν μπορούν να εφαρμόζονται επί δραστηριοτήτων, όλα τα στοιχεία των οποίων περιορίζονται στο εσωτερικό ενός μόνον κράτους μέλους [12]. Εντούτοις, εκτιμώ ότι η εν λόγω νομολογία δεν τυγχάνει εφαρμογής επί της καταστάσεως προσώπων που έχουν μετακινηθεί από κράτος μέλος προς άλλο κράτος μέλος από κοινού με τον σύζυγό τους, έχουν εργαστεί στο τελευταίο κράτος και έχουν αφιερώσει χρόνο για την ανατροφή των τέκνων τους στο κράτος αυτό. Εν πάση περιπτώσει, όπως καταδεικνύει συναφώς η διάταξη του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού, οι διατάξεις του εφαρμόζονται επί των μελών της οικογενείας των διακι-

11 — Βλ., ιδίως, αποφάσεις της 31ης Μαΐου 1979, 182/78, Pierik (Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 3, σκέψη 4), της 12ης Μαΐου 1998, C-85/96, Martínez Sala (Συλλογή 1998, σ. I-2691, σκέψη 36), της 11ης Ιουνίου 1998, C-275/96, Kuusijärvi (Συλλογή 1998, σ. I-3419, σκέψη 21), και τη νεότερη απόφαση της 4ης Μαΐου 1999, C-262/96, Sürül (Συλλογή 1999, σ. I-2685, σκέψη 85).

12 — Βλ., ιδίως, αποφάσεις της 22ας Σεπτεμβρίου 1992, C-153/91, Petit (Συλλογή 1992, σ. I-4973, σκέψη 8), της 5ης Ιουνίου 1997, C-64/96 και C-65/96, Uecker και Jacquet (Συλλογή 1997, σ. I-3171, σκέψη 16), της 2ας Ιουλίου 1998, C-225/95 έως C-227/95, Καπαικιλίής κ.λπ. (Συλλογή 1998, σ. I-4239, σκέψη 22), και τη νεότερη απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 1999, C-18/95, Terhoeve (Συλλογή 1999, σ. I-345, σκέψη 26).

νουμένων εργαζομένων [13]. Σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε στο Δικαστήριο η Αυστριακή Κυβέρνηση, ο σύζυγος της ενάγουσας εργαζόταν στο Βέλγιο και κατέβαλλε εκεί κοινωνικές εισφορές. Επομένως, η ενάγουσα εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Επιπλέον, η ενάγουσα μπορεί, υπό την ιδιότητά της ως μέλους της οικογενείας εργαζομένου, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, να επικαλείται όλες τις διατάξεις του κανονισμού, με μοναδική εξαίρεση τις αφορώσεως τις παροχές διατάξεις που εφαρμόζονται αποκλειστικά επί των μισθωτών εργαζομένων, όπως είναι οι παροχές λόγω ανεργίας [14].

45. Δεύτερον, επιβάλλεται η διευκρίνιση αν οι αξιωθείσες από την ενάγουσα της κύριας δίκης κοινωνικές παροχές εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού στον βαθμό που υπάγονται στους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως, οι οποίοι, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, αυτού καλύπτονται από τον κανονισμό.

46. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η διάκριση μεταξύ παροχών που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 και εκείνων που εμπίπτουν στο εν λόγω πεδίο έγκειται κατ' ουσίαν στα συστατικά κάθε παροχής στοιχεία, ιδίως στον σκοπό και στις προϋποθέσεις χορηγήσεώς της και όχι στο αν η παροχή χαρακτηρίζεται ως παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως από την εθνική νομοθεσία. Επιπλέον, σύμφωνα με πάγια νομολογία, μια παροχή μπορεί να θεωρείται ως παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως εφόσον χορηγείται, πέραν κάθε εξατομικευμένης και διακριτικής εκτιμήσεως των ατομικών αναγκών στους δικαιούχους βάσει μιας από τον νόμο καθοριζόμενης καταστάσεως και υπό την προϋπόθεση ότι αφορά κάποιον από τους κινδύνους που απαριθμούνται ρητώς στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού [15]. Κατ' εμέ, είναι σαφές ότι η δυνάμει του ASVG αναγνώριση συμπληρωματικών περιόδων συντάξεως λόγω της ανατροφής τέκνων πληροί τα ως άνω κριτήρια, ερμηνεία που δεν αμφισβήτησε άλλωστε η Αυστριακή Κυβέρνηση.

47. Τρίτον, επιβάλλεται η διευκρίνιση αν, δυνάμει του κανονισμού 1408/71, η αυστριακή νομοθεσία έχει εφαρμογή επί της καταστάσεως εργαζομένου, ο οποίος, αφού έπαυσε να ασκεί την επαγγελματική δραστηριότητά του στην Αυστρία, απέκτησε τέκνο και ακολούθως μετακόμισε σε άλλο κράτος για περίοδο περίπου πέντε ετών προτού επιστρέψει στην Αυστρία και αρχίσει να ασκεί εκεί εκ νέου επαγγελματική δραστηριότητα.

48. Η Αυστριακή Κυβέρνηση εκτιμά ότι, σύμφωνα με τον κανονισμό, η αυστριακή νομοθεσία δεν έχει εφαρμογή στην υποθετική αυτή περίπτωση. Υπογραμμίζει ότι η ενάγουσα τερμάτισε κάθε επαγγελματική δραστηριότητα τον Αύγουστο του 1964, ήτοι τουλάχιστον 21 μήνες πριν από τη γέννηση

13 – Υπό την έννοια αυτή, βλ. επίσης τις αποφάσεις της 17ης Ιουνίου 1975, 7/75, κύριος και κυρία F. (Συλλογή τόμος 1975, σ. 195, σκέψη 16), και της 3ης Ιουνίου 1999, C-211/97, Gómez Rivero (Συλλογή 1999, σ. I-3219, σκέψη 26).

14 – Βλ. αποφάσεις της 30ής Απριλίου 1996, C-308/93, Cabanis-Issarte (Συλλογή 1996, σ. I-2097, σκέψη 34), της 10ης Οκτωβρίου 1996, C-245/94 και C-312/94, Hoever και Zachow (Συλλογή 1996, σ. I-4895, σκέψη 32), και της 29ης Οκτωβρίου 1998, C-185/96, Επιτροπή κατά Ελλάδος (Συλλογή 1998, σ. I-6601, σκέψη 28). Βλ. επίσης τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Alber στην υπόθεση Ruhr (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2001, C-189/00, Συλλογή 2001, σ. I-8225, σ. I-8227).

15 – Βλ. πρόσφατη απόφαση της 15ης Μαρτίου 2001, C-85/99, Offermanns (Συλλογή 2001, σ. I-2261, σκέψεις 27 και 28).

του πρώτου τέκνου της στις 25 Ιουνίου 1966, και ουδεμία άλλη οικονομική δραστηριότητα άσκησε μεταξύ της ως άνω ημερομηνίας και της αναχωρήσεώς της για το Βέλγιο τον Απρίλιο του 1970. Αυτός είναι και ο λόγος, σύμφωνα με την Αυστριακή Κυβέρνηση, για τον οποίο η ενάγουσα δεν υπήχθη στην αυστριακή νομοθεσία περί κοινωνικής ασφαλίσεως δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού· υπήχθη στην ως άνω νομοθεσία αποκλειστικά δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο στ', λόγω της συνεχούς παραμονής της στην Αυστρία. Πάντως, τονίζει ότι, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Kuusijärvi [16], η νομοθεσία του οικείου κράτους παύει, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο στ', να εφαρμόζεται από τη στιγμή κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος μεταφέρει την κατοικία του σε άλλο κράτος. Κατά την Αυστριακή Κυβέρνηση, εξ αυτού προκύπτει ότι το ζήτημα της αναγνωρίσεως των περιόδων που δαπάνησε η ενάγουσα για την ανατροφή των τέκνων της στο Βέλγιο πρέπει να ρυθμιστεί σύμφωνα με τη βελγική νομοθεσία. Ισχυρίζεται ότι το γεγονός ότι η βελγική νομοθεσία δεν προβλέπει προφανώς παρόμοια αναγνώριση και ότι η ενάγουσα διατρέχει τον κίνδυνο για τον λόγο αυτό να στερηθεί πλεονεκτήματος λόγω της μετοικήσεώς της στο Βέλγιο είναι η συνέπεια των διαφορών μεταξύ των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως που δεν εθίγησαν από τον κανονισμό 1408/71. Η Αυστριακή Κυβέρνηση συνάγει εξ αυτού ότι δεν τίθεται ζήτημα συμβιβαστού της αυστριακής νομοθεσίας με το κοινοτικό δίκαιο.

49. Κατ' εμέ, το ως άνω επιχείρημα δεν είναι πειστικό. Το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο στ', προστέθηκε στον κανονισμός 1408/71 αρκετά έτη μετά την επέλευση των επιδίκων πραγματικών περιστατικών της παρούσας υποθέσεως με τον κανονισμό 2195/91 [17]. Επομένως, το ζήτημα της εφαρμοστέας επί της ενάγουσας νομοθεσίας πρέπει να ρυθμιστεί σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 2, του κανονισμού, όπως αυτός ίσχυε πριν από την τροποποίησή του με τον κανονισμό 2195/91. Σύμφωνα με τις αποφάσεις που εξέδωσε το Δικαστήριο επί των υποθέσεων Ten Holder [18] και Twomey [19], πριν από την τροποποίηση η επιβεβλημένη ερμηνεία των διατάξεων του στοιχείου α' ήταν ότι ο εργαζόμενος που έπαυσε να ασκεί τις δραστηριότητές του στο έδαφος κράτους μέλους εξακολουθεί να υπόκειται στη νομοθεσία του εφόσον δεν απασχολήθηκε σε άλλο κράτος μέλος.

50. Σύμφωνα με τις προκαταρκτικές αυτές παρατηρήσεις, άποψή μου είναι ότι ο ευρισκόμενος στην κατάσταση της ενάγουσας καθώς και οι εμπλεκόμενες στη διαδικασία της κύριας δίκης αυστριακές διατάξεις εμπίπτουν στο προσωπικό και καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Επιπλέον, δυνάμει των διατάξεων του κανονισμού, εφαρμοστέα κατά τον κρίσιμο χρόνο ήταν η αυστριακή και όχι η βελγική νομοθεσία.

51. Επομένως, το ερώτημα που τίθεται είναι αν διάταξη όπως αυτή του άρθρου 227a του ASVG αντίκειται στο άρθρο 94, παράγρα-

16 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 11.

17 — Προαναφερθείς στην υποσημείωση 3. Όσον αφορά τις περιστάσεις που οδήγησαν στη θέσπιση της ως άνω διατάξεως, βλ. τις προτάσεις επί της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 11 υποθέσεως Kuusijärvi, ιδίως σημεία 44 έως 52.

18 — Απόφαση της 12ης Ιουνίου 1986, 302/84 (Συλλογή 1986, σ. 1821).

19 — Απόφαση της 10ης Μαρτίου 1992, C-215/90 (Συλλογή 1992, σ. I-1823).

φοι 1 έως 3, του κανονισμού 1408/71, στον βαθμό που περιορίζει την αναγνώριση των περιόδων ανατροφής τέκνων σε κράτος μέλος του ΕΟΧ ή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στις περιόδους αυτού του τύπου που συμπληρώθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού στο κράτος μέλος όπου επιδιώκεται η αναγνώριση.

52. Οι μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 94, παράγραφοι 1 έως 3, έχουν μακρά ιστορία. Το άρθρο 53 του κανονισμού 3 του 1958 [20], ο οποίος προηγήθηκε του κανονισμού 1408/71, περιλαμβάνει παρεμφερείς κανόνες, ενώ ισοδύναμες διατάξεις απαντούν σε ορισμένες διεθνείς συμβάσεις σχετικά με την ενίσχυση και τον συντονισμό της κοινωνικής ασφαλίσεως των μισθωτών και μη μισθωτών εργαζομένων [21]. Την πρόταση της Επιτροπής του 1998, για τη θέσπιση νέου κανονισμού σχετικά με τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως [22], επαναλαμβάνει επίσης το άρθρο 94, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού 1408/71 [23].

53. Πάντως, μολονότι το Δικαστήριο εξέτασε ευκαιριακώς τη σημασία του άρθρου 53, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού 3 του 1958 [24] και του άρθρου 94, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού 1408/71 [25], η νομολογία του δεν παρέχει ακριβή απάντηση επί του υποβληθέντος στα πλαίσια της παρούσας δίκης ερωτήματος. Ομοίως, ούτε από τη νομοθετική ιστορία των ως άνω κανονισμών ούτε από τα επεξηγηματικά υπομνήματα που εξέδωσε η Επιτροπή μεταγενέστερα καθίσταται εφικτή η αποσαφήνηση του ζητήματος.

54. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα, είναι επομένως αναγκαία η ερμηνεία του γράμματος του άρθρου 94 υπό το φως του στόχου του κανονισμού, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με τις αρχές που διέπουν την κατά χρόνο εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας.

55. Το άρθρο 94, παράγραφος 1, ορίζει ότι ο κανονισμός δεν γεννά κανένα δικαίωμα για περίοδο προγενέστερη της ημερομηνίας εφαρμογής του στο έδαφος του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους. Η ως άνω διάταξη απηχεί την αρχή ότι η κοινοτική νομοθεσία δεν έχει συνήθως αναδρομικό αποτέλεσμα [26]. Υπό την έννοια αυτή, θέτει τον γενικό κανόνα της διαχρονικής εφαρμογής του κανονισμού. Οι διατάξεις του άρθρου 94, παράγραφοι 2 και 3, δεν σκοπούν, κατά την άποψή μου, στην παρέκκλιση από τον εν

20 – Κανονισμός του Συμβουλίου περί της κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων (ΕΕ 1958, 30, σ. 561).

21 – Βλ., επί παραδείγματι, το άρθρο 53 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως περί της κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων, η οποία υπογράφηκε στις 9 Δεκεμβρίου 1957 από τα έξι ιδρυτικά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα μέλη, Tractatenblad (1958) αριθ. 54, και το άρθρο 74 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως περί της κοινωνικής ασφαλίσεως του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία συνήφθη στο Παρίσι στις 14 Δεκεμβρίου 1972, *Série des traités européens* αριθ. 78.

22 – Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου περί του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως [COM(1998) 779 τελικό].

23 – Βλ. άρθρο 70 της προτάσεως.

24 – Βλ. αποφάσεις της 9ης Δεκεμβρίου 1965, 44/65, Singer (Συλλογή τόμος 1965-68, σ. 201, ιδίως σ. 207) και της 14ης Απριλίου 1970, 68/69, Brock (Συλλογή τόμος 1969-71, σ. 293, σκέψεις 7 έως 9).

25 – Βλ. αποφάσεις της 12ης Οκτωβρίου 1978, 10/78, Belbouab (Συλλογή τόμος 1978, σ. 591, σκέψη 8), της 14ης Νοεμβρίου 1990, C-105/89, Buhari Haji (Συλλογή 1990, σ. I-4211, σκέψη 21), της 7ης Φεβρουαρίου 1991, C-227/89, Rönfeldt (Συλλογή 1991, σ. I-323, σκέψη 15), και προαναφερθείσα στην υποσημείωση 11 απόφαση Kuusijärvi (σκέψεις 24 και 25).

26 – Για την εφαρμογή της ως άνω αρχής στα πλαίσια της κοινωνικής ασφαλίσεως, βλ. την απόφαση της 5ης Μαΐου 1977, 104/76, Jansen (Συλλογή τόμος 1977, σ. 261, σκέψη 7).

λόγω κανόνα. Οι ως άνω διατάξεις απηχούν άλλη καθιερωμένη αρχή, σύμφωνα με την οποία νομοθετική διάταξη εφαρμόζεται, πλην παρεκκλίσεως, επί των μελλοντικών αποτελεσμάτων καταστάσεων γεγεννημένων υπό το κράτος της παλαιάς νομοθεσίας [27], εκτός και αν η άμεση εφαρμογή της νομοθεσίας αντέκειτο προς την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης [28]. Η αποστολή των παραγράφων 2 και 3, στο πλαίσιο του συστήματος του άρθρου 94, έγκειται, συνεπώς, κατ' ουσίαν στη διευκρίνιση των περιστάσεων υπό τις οποίες πρέπει να λογίζονται ως «γεγεννημένα» δικαιώματα, κατά την έννοια του άρθρου 94, παράγραφος 1.

56. Δοθέντος ότι η ενάγουσα της κύριας δίκης δεν μπορεί να αποκτήσει νέα δικαιώματα δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 1, για την περίοδο που δαπάνησε ανατρέφοντας τα τέκνα της στο Βέλγιο, τίθεται το ερώτημα αν οι ως άνω περίοδοι πρέπει να ληφθούν υπόψη δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφοι 2 ή 3.

— Το άρθρο 94, παράγραφος 2

57. Υπενθυμίζω ότι το άρθρο 94, παράγραφος 2, προβλέπει τον κανόνα ότι «[κ]άθε περίοδος ασφαλίσεως καθώς και, κατά περίπτωση, κάθε περίοδος απασχολήσεως ή κατοικίας η οποία πραγματοποιήθηκε υπό τη νομοθεσία κράτους μέλους [...] προ της ημερομηνίας εφαρμογής του παρόντος κανονισμού στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού [...] λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων που γεννώνται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού».

58. Η διάταξη του άρθρου 94, παράγραφος 2, δεν διευκρινίζει τους όρους «περίοδοι ασφαλίσεως» και «περίοδοι απασχολήσεως ή κατοικίας», οπότε επιβάλλεται η αναγωγή στους ορισμούς του άρθρου 1, στοιχεία ιη', ιθ' και ιθα' του κανονισμού [29].

59. Το άρθρο 1, στοιχείο ιη', ορίζει ως «περιόδους ασφαλίσεως» τις «περιόδους εισφορών, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας που καθορίζονται ή αναγνωρίζονται ως περίοδοι ασφαλίσεως από τη νομοθεσία υπό την οποία πραγματοποιήθηκαν ή θεωρούνται ότι πραγματοποιήθηκαν, καθώς και κάθε εξομοιούμενη προς αυτές περίοδο, κατά το μέτρο που αναγνωρίζεται από τη νομοθεσία αυτή ως ισοδύναμη προς περίοδο ασφαλίσεως».

60. Κατά την άποψή μου, όπως προκύπτει από τον ως άνω ορισμό, μόνον οι περίοδοι που πληρούν τις ουσιαστικές προϋποθέσεις αναγνωρίσεως, όπως αυτές προβλέπονται με την εθνική νομοθεσία, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 2, του κανονισμού. Πάντως, ο ως άνω κανόνας εφαρμόζεται μόνον υπό την επιφύλαξη του συννόμου προς τις διατάξεις

27 — Βλ., όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, τις αποφάσεις Singer (Συλλογή τόμος 1965-68, ιδίως σ. 207), και Brock (σκέψη 7), οι οποίες προαναφέρθηκαν στην υποσημείωση 24.

28 — Βλ., ιδίως, αποφάσεις της 4ης Ιουλίου 1973, 1/73, Westzucker (Συλλογή τόμος 1972-73, σ. 597, σκέψεις 6 έως 10), της 15ης Φεβρουαρίου 1978, 96/77, Bauche και Delquignies (Συλλογή τόμος 1978, σ. 165, σκέψεις 54 έως 58), και της 14ης Ιανουαρίου 1987, 278/84, Γερμανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1987, σ. 1, σκέψεις 34 έως 37).

29 — Βλ., υπό την έννοια αυτή, όσον αφορά το άρθρο 28 του κανονισμού 3 του 1958, την απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 1967, 14/67, Welchner (Συλλογή τόμος 1965-68, σ. 615).

της Συνθήκης ΕΚ που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων [30]. Αν η εθνική νομοθεσία — λόγω του ότι δεν λαμβάνει υπόψη, για τις ανάγκες της κτήσεως δικαιωμάτων απτομένων παροχών γήρατος, παρά μόνον περιόδους ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν στο εθνικό έδαφος, εξαιρουμένων των παρεμφερών περιόδων που συμπληρώθηκαν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους — παραβιάζει τις οικείες διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ, δεν νοείται μη αναγνώριση των ως άνω περιόδων με βάση το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού.

61. Η ερμηνεία αυτή του άρθρου 94, παράγραφος 2, συνάδει προς τη νομολογία του Δικαστηρίου, βάσει της οποίας «τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να διαμορφώνουν τα συστήματά τους κοινωνικής ασφαλίσεως, ιδίως με το να καθορίζουν τις προϋποθέσεις για τη λήψη παροχών, αρκεί να μη παραβιάζουν το κοινοτικό δίκαιο κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής» [31] και «το άρθρο [42 ΕΚ] και ο κανονισμός 1408/71 προβλέπουν απλώς και μόνο τον συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν σε διάφορα κράτη μέλη και δεν ρυθμίζουν τις προϋποθέσεις συμπληρώσεως των εν λόγω περιόδων ασφαλίσεως» [32].

62. Η άποψη ότι οι ληπτέες υπόψη δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 2, περίοδοι καθορίζονται από την εθνική νομοθεσία, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως της Συνθήκης ΕΚ, επιβεβαιώνεται περαιτέρω από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την ερμηνεία της εννοίας «περίοδοι ασφαλίσεως ή εξομοιούμενες περίοδοι» των άρθρων 27 και 28, σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχεία ρ και ρ του κανονισμού 3 του 1958 [33], και της εννοίας των «περιόδων ασφαλίσεως» του άρθρου 45, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο ιη', του κανονισμού 1408/71 [34]. Επί παραδείγματι, με την απόφαση Iurlaro, το Δικαστήριο έκρινε, αφού αναφέρθηκε στο άρθρο 1, στοιχείο ιη', του κανονισμού 1408/71, ότι «ως "περίοδοι ασφαλίσεως" νοούνται ειδικότερα, ενόψει της εφαρμογής του άρθρου 45 του κανονισμού 1408/71, οι περίοδοι τις οποίες ορίζει ή αναγνωρίζει ως τέτοιες η νομοθεσία υπό την οποία έχουν συμπληρωθεί [...] υπό την επιφύλαξη πάντως της τηρήσεως των άρθρων [39 ΕΚ έως 42 ΕΚ] της Συνθήκης» [35].

63. Αν, όπως υποστήριξα, το άρθρο 94, παράγραφος 2, δεν παρέχει κανένα δικαίωμα για την αναγνώριση περιόδων ασφαλίσεως που δεν συγκεντρώνουν τις οριζόμενες από την εθνική νομοθεσία προϋποθέσεις, τότε ποιοι είναι οι στόχοι και τα αποτελέσματά του; Η ως άνω διάταξη αφορά, όπως διευκρίνισε η Επιτροπή, την κατάσταση προσώπων που έχουν συμπληρώσει περιόδους ασφαλίσεως δυνάμει της νομοθεσίας κράτους μέλους όπου ο κανονισμός 1408/71 δεν είχε ακόμη — κατά τον χρόνο συμπληρώσεως των εν λόγω περιόδων — εφαρμογή [36]. Στην αλληλουχία αυτή, ο σκοπός της διατάξεως έγκειται στη δια-

30 – Βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 1991, C-302/90, Faux (Συλλογή 1991, σ. I-4875, σκέψεις 25 έως 28).

31 – Βλ., ιδίως, τις αποφάσεις της 28ης Ιουνίου 1978, 1/78, Kenny (Συλλογή τόμος 1978, σ. 461, σκέψη 16), και της 20ής Μαρτίου 2001, C-33/99, Fahmi και Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado (Συλλογή 2001, σ. I-2415, σκέψη 25).

32 – Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 1991, C-349/87, Παράσχη (Συλλογή 1991, σ. I-4501, σκέψη 15).

33 – Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 29 απόφαση Welchner και απόφαση της 6ης Ιουνίου 1972, 2/72, Murru (ECR 1972, σ. 333).

34 – Αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 1990, C-324/88, Vella κ.λπ. (Συλλογή 1990, σ. I-257), και της 17ης Σεπτεμβρίου 1997, C-322/95, Iurlaro (Συλλογή 1997, σ. I-4881).

35 – Σκέψεις 27 και 28 της αποφάσεως.

36 – Βλ. επίσης απόφαση της 10ης Μαΐου 2001, C-389/99, Sundgren (Συλλογή 2001, σ. I-3731, σκέψη 29).

σφάλιση ότι οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν υπόψη τις διανυθείσες «προ του κανονισμού περιόδους» για τους σκοπούς του προσδιορισμού των απορρεόντων από τον κανονισμό 1408/71 δικαιωμάτων· η άρνηση συνυπολογισμού των ως άνω περιόδων με το αιτιολογικό απλώς και μόνον ότι συμπληρώθηκαν προ της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού στερείται νομιμότητας. Έτσι, όταν το Δικαστήριο κλήθηκε, στα πλαίσια της υποθέσεως Rönfeldt [37], να εξετάσει τη νομιμότητα της αρνήσεως των γερμανικών αρχών να λάβουν υπόψη, στα πλαίσια της συστάσεως γερμανικής συντάξεως γήρατος, περιόδους ασφαλίσεως που ο ενδιαφερόμενος είχε συμπληρώσει δυνάμει της δανικής νομοθεσίας προ της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 1408/71 στη Δανία, έκρινε ότι έπρεπε να ληφθούν υπόψη οι ως άνω περίοδοι δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 2, του κανονισμού [38].

64. Έπεται ότι, στα πλαίσια της παρούσας υποθέσεως, ουδεμία υφίσταται υποχρέωση, δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 2, του κανονισμού, να ληφθεί υπόψη, για τη σύσταση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων της ενάγουσας στην Αυστρία, η περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας ανέθρεψε το τέκνο της στο Βέλγιο, δεδομένου ότι, κατά τη διάρκεια της ως άνω περιόδου, δεν πληρούσε την προϋπόθεση κατοικίας που προβλέπει ο ASVG για την αναγνώριση των δαπανηθεισών λόγω ανατροφής τέκνων περιόδων ως εξομοιουμένων με ασφαλιστικές περιόδων. Ακολούθως, εξετάζω αν το ως άνω αποτέλεσμα συμβιβάζεται με τους κανόνες της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων [39].

37 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 25 απόφαση.

38 — Σκέψεις 15 και 16 της αποφάσεως.

39 — Βλ. σημεία 70 έως 74.

— Το άρθρο 94, παράγραφος 3

65. Το άρθρο 94, παράγραφος 3, ορίζει ότι «[υ]πό την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 1, δικαίωμα γεννάται δυνάμει του παρόντος κανονισμού ακόμη και αν αναφέρεται σε γεγονός προ [...] της ημερομηνίας εφαρμογής του στο έδαφος του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους ή σε τμήμα του εδάφους του κράτους αυτού».

66. Η διάταξη αυτή, όπως την αντιλαμβάνομαι, αφορά καταστάσεις στα πλαίσια των οποίων ένα γεγονός, όπως θανατηφόρο εργατικό ατύχημα με θύμα πρόσωπο εμπίπτον στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ή απόλυση προσώπου συνεπαγόμενη την εκ μέρους του κτήση της ιδιότητας του ανέργου [40], επήλθε πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού στο οικείο κράτος μέλος, ενώ τα έννομα αποτελέσματά του — είτε υπό μορφή δικαιώματος για τη λήψη κοινωνικών παροχών, είτε υπό τη μορφή δικαιώματος για την αναγνώριση ορισμένων περιόδων ως ισοδυνάμων προς περιόδους εισφορών — εξακολουθούν να αναπτύσσονται μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Υπό παρόμοιες καταστάσεις, τα απορρέοντα απο τον κανονισμό δικαιώματα πρέπει να χορηγούνται στο θιγόμενο πρόσωπο ευθύς μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού [41]. Επομένως, ο βασικός σκοπός του άρθρου 94, παράγραφος 3, έγκειται στην αποφυγή το εν λόγω κράτος μέλος να αρνείται την αναγνώριση των σχετικών δικαιωμάτων αποκλειστικά και μόνον επειδή το γεγονός επί

40 — Βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 24 απόφαση Singer (Συλλογή 1965-68, ιδίως σ. 207) και προαναφερθείσα στην υποσημείωση 11 απόφαση Kuusijärvi (σκέψεις 23 και 24).

41 — Για παρεμφερή ερμηνεία του άρθρου 53, παράγραφος 3, του κανονισμού 3 του 1958, βλ. την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 24 απόφαση Brock (σκέψεις 6 έως 9).

του οποίου θεμελιώνονται επήλθε προς της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού.

67. Πάντως, ο κανόνας αυτός εφαρμόζεται ρητώς «υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 1», βάσει της οποίας ο κανονισμός δεν γεννά κανένα δικαίωμα για περίοδο προγενέστερη της ημερομηνίας εφαρμογής του στο έδαφος του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους. Κατά την άποψή μου, και στο σημείο αυτό συμφωνώ με την Επιτροπή, όπως προκύπτει από τη διάταξη αυτή, τα κράτη μέλη υπέχουν υποχρέωση να χορηγούν δικαιώματα δυνάμει του κανονισμού από της ημερομηνίας ενάρξεως ισχύος του κανονισμού σε σχέση με γεγονότα που επήλθαν πριν από την ημερομηνία αυτή μόνο σε περίπτωση που συνεπήχθησαν δικαίωμα λήψεως κοινωνικών παροχών ή αναγνωρίσεως ορισμένων περιόδων ως ισοδυνάμων με περιόδους εισφορών δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας. Στην αντίθετη περίπτωση, το άρθρο 94, παράγραφος 3, θα είχε ως συνέπεια τη δημιουργία — αναδρομικώς — νέων δικαιωμάτων, αντικειμένων στο άρθρο 94, παράγραφος 1.

68. Στην παρούσα υπόθεση, είναι προφανές ότι οι περίοδοι που αφιέρωσε η ενάγουσα για την ανατροφή των τέκνων της στο Βέλγιο δεν συνεπάγονται δικαίωμα αναγνωρίσεως των ως άνω περιόδων ως εξομοιουμένων περιόδων για την ασφάλεια γήρατος δυνάμει του άρθρου 227a, παράγραφος 3, του ASVG. Ως εκ τούτου, έστω και αν το γεγονός της αφοσιώσεως στην ανατροφή τέκνου εμπίπτει ενδεχομένως — όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή — στην έννοια του «γεγονότος», σε καμία περίπτωση το άρθρο 94, παράγραφος 3, δεν συνεπάγεται υποχρέωση των αυστριακών αρχών να αναγνωρίσουν ως εξομοιούμενες τις ως άνω περιόδους.

69. Για τους λόγους αυτούς καταλήγω στο συμπέρασμα ότι διάταξη όπως αυτή του άρθρου 227a του ASVG δεν παραβιάζει το άρθρο 94, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού 1408/71 καθό μέτρο περιορίζει την αναγνώριση των περιόδων ανατροφής τέκνων σε κράτος μέλος του ΕΟΧ ή της Ευρωπαϊκής Ενώσεως στις περιόδους του τύπου αυτού που συμπληρώθηκαν μετά την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του κανονισμού στο κράτος μέλος εντός του οποίου επιδιώκεται η αναγνώριση.

Τα άρθρα 18 ΕΚ και 39 ΕΚ

70. Η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή συμφωνούν ότι το άρθρο 39 ΕΚ δεν έχει εφαρμογή στην παρούσα περίπτωση.

71. Συμμερίζομαι την άποψη αυτή. Η ενάγουσα έπαυσε να εργάζεται τουλάχιστον 21 μήνες προ της μετοικήσεώς της στο Βέλγιο, όπου δεν άσκησε καμία επαγγελματική δραστηριότητα. Επομένως, δεν μπορεί να

θεωρείται ως διακινούμενη εργαζομένη κατά το άρθρο 39 ΕΚ.

72. Κατά την Επιτροπή, η ενάγουσα της κύριας δίκης μπορεί μολοντούτο να επικαλεστεί το άρθρο 18 ΕΚ. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή εκτιμά ότι η μη αναγνώριση ως εξομοιουμένων των περιόδων που δαπανήθηκαν για την ανατροφή τέκνων και διανύθηκαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1994 εντός κράτους μέλους του ΕΟΧ ή της Ευρωπαϊκής Ενώσεως αντίκειται προς το άρθρο αυτό [42].

73. Η ως άνω επιχειρηματολογία εγείρει ορισμένα ακανθώδη ζητήματα σε σχέση με το ratione temporis και materiae πεδίο εφαρμογής του άρθρου 18 ΕΚ. Τα ζητήματα αυτά δεν συζητήθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας δίκης, δεδομένου ότι δεν θίγονταν ούτε με τη διάταξη περί παραπομπής ούτε με το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα και, όπως ήδη διευκρίνισα, μόνον η Επιτροπή αναφέρθηκε στο άρθρο 18 και τούτο στο πλαίσιο απαντήσεως επί ερωτήσεως του Δικαστηρίου αφορώσας άλλο ζήτημα. Επομένως, δεν υπήρχε περίπτωση το ζήτημα των τυχόν ευρύτερων επιπτώσεων της ερμηνείας που αποδίδει στο άρθρο 18 η Επιτροπή να απασχολήσει ειδικότερα τα κράτη μέλη. Υπό τις περιστάσεις αυτές παρέλκει, νομίζω, η ανάλυση του άρθρου 18· περιορίζομαι απλώς στο να εκφράσω την άποψη ότι είναι αμφίβολο αν το άρθρο 18, σκοπός του οποίου ήταν κατ' ουσίαν η επέκταση των δικαιωμάτων ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων επί του συνόλου των πολιτών της Ενώσεως, τυγχάνει εφαρμογής επί των πραγματικών περιστατικών της παρούσας περιπτώσεως.

74. Επομένως, συνάγω — χωρίς να απαιτείται το Δικαστήριο να αποφανθεί συγκεκριμένα επί των ως άνω σημείων — ότι διάταξη όπως αυτή του άρθρου 227a του ASVG δεν παραβιάζει τα άρθρα 18 ΕΚ και 39 ΕΚ καθόσον περιορίζει την αναγνώριση των δαπανηθεισών για την ανατροφή των τέκνων σε κράτος μέλος του ΕΟΧ ή της Ευρωπαϊκής Ενώσεως περιόδων στις περιόδους του τύπου αυτού που συμπληρώθηκαν μετά την 1η Ιανουαρίου 1994.

Ο περιορισμός σε επίπεδο ουσιαστικών διατάξεων

75. Υπό το φως του προαναφερθέντος συμπεράσματος, παρέλκει η εξέταση, στα πλαίσια της παρούσας υποθέσεως, του ζητήματος αν το άρθρο 227a, παράγραφος 3, του ASVG αντίκειται στο κοινοτικό δίκαιο καθόσον περιορίζει την αναγνώριση των δαπανηθεισών για την ανατροφή των τέκνων σε κράτος μέλος του ΕΟΧ ή της Ευρωπαϊκής Ενώσεως περιόδων *σε επίπεδο ουσιαστικού δικαίου*, προβλέποντας την ως άνω αναγνώριση αποκλειστικά και μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η μητέρα δικαιούται είτε χρηματικών παροχών λόγω μητρότητας, δυνάμει του ASVG ή άλλου αυστριακού ομοσπονδιακού νόμου, είτε επιδομάτων λόγω μητρότητας σύμφωνα με το Betriebshilfegesetz [43].

42 — Βλ. ανωτέρω σημεία 35 έως 38.

43 — Βλ. σημείο 26.

Πρόταση

76. Ενόψει των προεκτεθέντων, φρονώ ότι το Δικαστήριο πρέπει να απαντήσει ως εξής στο υποβληθέν από το Oberster Gerichtshof προδικαστικό ερώτημα:

«Το άρθρο 94, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς καθώς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, δεν αποκλείει εθνική κανονιστική ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία οι δαπανηθείσες για την ανατροφή τέκνων περίοδοι που διανύθηκαν σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου δεν λογίζονται ως εξομοιούμενες περίοδοι για την ασφάλιση γήρατος παρά μόνον εφόσον συμπληρώθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού στο πρώτο κράτος, ενώ παρόμοιες περίοδοι, διανυθείσες στο πρώτο κράτος, λογίζονται ως εξομοιούμενες περίοδοι για την ασφάλιση γήρατος χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό.»